

Speerpunten gemeentelijk sociaal/minimabeleid.

Enkele ideeën ten behoeve van verkiezingsprogramma's van de lokale politieke partijen, in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2006:

- Verbetering van de Wet Werk en Bijstand, door de uitvoering van deze wet te laten toetsen/evalueren door de cliëntenraden (praktijkmensen) en de gemeenteraden. We hebben een checklist als bijlage toegevoegd, waarmee de WWB systematisch per onderdeel beoordeeld kan worden. Zie ook de bijlage over voorstellen ter verbetering van de WWB.
- Kwaliteitseisen stellen ten aanzien van de reïntegratietrajecten en de diensten van reïntegratiebedrijven: bij de aanbestedingen en het 'gunnen' van de opdrachten, bij tussentijdse controle op de voortgang (via de casemanager), bij evaluatie/toetsing op resultaat (plaatsing) en bij het toetsen na een half jaar na plaatsing.
- Actief antiarmoede en minimabeleid: maximaal benutten van de bijzondere bijstand, kwijtscheldingsnorm op 120%, collectieve ziektekostenverzekering, versoepeling van langdurigheidstoelage (ook als je een periode gewerkt hebt), reductieregelingen, samenhangende schuldhulpverlening, geen huisuitzettingen en afsluitingen van energie en water.
Gecombineerd met consequent protestbeleid: gemeenteraad geeft signalen af naar Den Haag en dringt aan op verhoging van het minimum/de bijstandsuitkering met € 300,- per maand.
- geef cliënten bij de WWB, de gehandicaptenvoorzieningen en straks bij de Wet Maatschappelijke Ondersteuning echt de regie. Het Persoons Gebonden Budget is daarvoor een belangrijk instrument.
- Leg inspanningsverplichtingen bij uitkering of reïntegratie van beide partijen (uitkeringsgerechtigde en gemeente) in een contract vast. De bijstandsgerechtigde kan de gemeente dan ook houden aan de afspraken en deze in gebreke stellen als de afspraken niet nagekomen worden. Meer wederkerigheid betekent meer respect voor de uitkeringsgerechtigde.

Fries Samenwerkingsverband Uitkeringsgerechtigden FSU
Keetwiltje 1
8921 EV Leeuwarden
tel: 058-2139992
e-mail: fsu@fsufriesland.nl

Voorstellen ten behoeve van de invulling van de gemeentelijke verordeningen WWB

1. Categorieaal maatwerk en minimabeleid

Nog wel categoriaal mogelijk:

- voor chronisch zieken, gehandicapten en 65+
- collectieve ziektekostenverzekering
- maatschappelijke participatie en sport (reductieregelingen)
- kwijtschelding heffingen, verhoog norm tot 120% van minimum

Mogelijke invulling categoriale aanpak, WWB-proof:

- categorieën burgers wijzen op financiële steun, aanvraagformulier toesturen, laten aankruisen, afhandeling zonder individuele procedure
- vast forfaitair bedrag voor maatschappelijke uitgaven ('sprokkelkosten')

2. Tegengaan niet-gebruik

- koppeling van gegevens ten behoeve van uitkeringscontrole benutten voor check op recht op inkomensvoorzieningen (kwijtschelding, reducties, toeslagen, subsidies). Op deze manier het omvangrijke niet-gebruik aanpakken.
- risicoprofielen voor handhavingsbeleid ook gebruiken om het risico van niet-gebruik aan te pakken
- medewerkers vrijmaken die na check bijstandsgerechtigden actief informeren: schriftelijk, telefonisch of via huisbezoek (brigades).

3. Sanctiebeleid

- pas sancties toe op grond van onderscheid tussen 'moedwillig, met opzet' en 'ongewild'
- eerst waarschuwing, met kans op herstellmogelijkheid, dan pas sanctie toepassen
- kan de bijstandsgerechtigde Sociale Zaken ook aansprakelijk stellen bij fouten?: pas het wederkerigheidsbeginsel toe.

4. Sollicitatieplicht

- geen controle bij de mensen die geen arbeidsmarktperspectief hebben. Biedt hen de mogelijkheid op een vrije keuze voor vrijwilligerswerk.

5. Reïntegratie

- beschouw bijstandsuitkering als basisloon, financieel aanvullend deel tot maximaal 120% zodat WIW- en ID-banen in stand kunnen blijven (spoort met advies van de Raad voor Werk en Inkomen)
- in welke sectoren zijn gesubsidieerde banen niet alleen zinvol, maar ook zeer nodig? (maatschappelijk belang). Welke maatschappelijke effecten heeft het afschaffen van gesubsidieerde banen voor die sectoren? Maak op basis van deze analyse een sociaal plan.
- 'Evenwichtig aanbod voor alle doelgroepen': is de verleiding niet groot om vooral te kiezen voor reïntegratiesteun/trajecten voor kansrijken? (elke uitstroom is een financieel voordeel). Moet de gemeente juist niet kiezen voor steun aan de probleemgroepen met grote achterstand. Is sprake van een dilemma: probleemgroepen op nog meer afstand of kansrijken minder kansrijk laten worden?

- neem de eigen ideeën en plannen van de bijstandsgerechtigde als uitgangspunt: motivatie als drijfveer, maak de relatie gelijkwaardiger en meer coöperatief
- sluit een contract met afspraken over wederzijdse rechten, plichten en inspanningen
- stel bijstandsgerechtigden in staat om zelf een reïntegratiebedrijf te kiezen, beoordeel de kwaliteit van reïntegratiebedrijven ook op het cliëntenkeurmerk van Arcon
- maak een persoonsgebonden budget en advisering daarbij mogelijk.

6. Vrijlating van inkomsten

- kies voor een creatieve combinatie van de beperkte vrijlatingsregeling (benut die maximaal) en de premieregeling (stimulering werkhervatting). Verstrek personen met een grote afstand van de arbeidsmarkt als extra stimulans de maximale premie.

7. Toeslagenbeleid

- laat het inkomen van thuiswonende kinderen tussen 16 en 21 jaar niet meetellen voor de vaststelling van de bijstandsuitkering van de alleenstaande ouder, geen korting op de toeslag
- verstrek de volle toeslag van 20% aan kamerbewoners en daklozen, ga niet uit van fictieve woonkosten.

8. (Verplicht) vrijwilligerswerk

- goedkope vervanging van de gesubsidieerde banen?
- biedt keuzemogelijkheid op basis van motivatie en stimuleer die keuze in plaats van verplichten: biedt kostenvergoeding van € 20,- per week aan (fiscaal vrij)
- werken met behoud van uitkering: kans op verdringingseffect ten koste van reguliere banen? Goedkope oplossing voor tijdelijk werk? Hoe worden deze effecten vermeden?

9. Eigen verantwoordelijkheid

- is een holle frase als gemeente niet de condities schept die bijstandsgerechtigden in staat stellen om verantwoordelijkheid te nemen: heldere informatie en advisering, steun gedurende de procedures (casemanager), afdwingbare rechten, eigen keuze-mogelijkheden en persoonsgebonden budget.

10. Langdurigheidtoeslag

- stel een maximum periode vast waarin tijdelijk betaald gewerkt kan worden met behoud van het recht op de toeslag.
- bepaal en betaal de toeslag vroeger in het jaar en niet aan het eind van het jaar

11. Cliëntparticipatie

- ga uit van de veranderde verhoudingen door het duale stelsel
- betrek de cliëntenraad in een vroegtijdig stadium (ambtelijke voorbereiding) bij het ontwikkelen van beleid
- benut als gemeenteraad de cliëntenraad/belangenorganisaties als vaste externe adviseur en als toetsers van de uitvoering van beleid
- ontwikkel meer lef en zelfvertrouwen als cliëntenraad (je bent een praktijkexpert), kies voor een eigen aanpak en een onafhankelijke positie, bepaal zelf de agenda

CHECKLIST VOOR TOETSING VAN HET WWB-BELEID

Deze checklist is een hulpmiddel voor cliëntenraden bij het toetsen van de uitvoering van het WWB-beleid en bij de evaluatie van dat beleid. De checklist is daarmee een instrument om op een systematische manier het ‘onderhoudswerk’ te plegen.

Per beleidsonderdeel van de WWB – in veel gevallen corresponderend met de gemeentelijke verordeningen – worden de toetspunten genoemd.

De checklist is zeker niet volledig en zal in de praktijk steeds aangevuld en gewijzigd moeten worden.

Om een daadwerkelijke beoordeling van de WWB-onderdelen te kunnen geven en ideeën voor verbeteringen aan te leveren is aanvullend gebruik van brochures, notities en onderzoeksrapportage noodzakelijk. Dit ondersteunend materiaal kan geleverd worden door o.a. de Stichting Clip (opvolger Sjakuus), de Landelijke Clientenraad, vakbeweging en FSU. Uiteraard kunnen de gegevens ook afkomstig zijn uit eigen onderzoek, achterban-bijeenkomsten en gesprekken.

Toeslagenbeleid

- verschil in beleid met de voorgaande Algemene Bijstandswet
- worden de toeslagen (zonder toetsing) automatisch toegekend of individueel getoetst?
- wanneer en voor welke situaties/groepen wordt een toeslag niet toegekend?
- wordt getoetst aan de hand van risicoprofielen?
- hoe is het voorschotbeleid geregeld?
- welke termijnen voor inkomensonderzoek, vaststelling recht en uitbetaling van uitkering?
- wat wordt gedaan met overschot of tekort van inkomensdeel?

Inkomensondersteuning en bijzondere bijstand

- voor welke groepen nog wel categoriale bijstand, welke overgangsregeling
- welk beleid om categorieën burgers collectief te wijzen op bijzondere bijstand (b.v. aanvraagformulier aankruisen zonder individuele toetsing)
- minimabeleid: aanvullende collectieve ziektekostenverzekering; reductie/vergoedingsregelingen maatschappelijke participatie, cultuur en sport; kwijtscheldingsbeleid
- welk beleid voor opsporen van niet-gebruik (b.v. bestandskoppelingen benutten)
- beleid schuldhulpverlening
- regeling langdurigheidstoelage: welke criteria en uitbetalingstermijnen
- afstemming met UWV en SVB over recht van ‘hun’ minima op bijzondere bijstand en langdurigheidstoelage.

Handhavings/sanctiebeleid

- controle en fraudebestrijding: ervaring met provinciaal inlichtingenbureau (welke procedures, bejegening) of eigen aanpak
- hoe wordt omgegaan met anonieme meldingen over vermeend misbruik
- welke sanctieprocedure: attenderen – waarschuwing (kans op herstel) – maatregel. Wordt onderscheid gemaakt tussen ‘opzettelijk’ en ‘ongewild’.
- ervaringen met toepassing sancties: redenen, hoogte, duur.
- bekendheid gegevenskoppeling voor fraudebestrijding bij cliënt, welke waarborgen voor privacybescherming?
- risicoprofielen: welke profielen en wordt extra controle toegepast?
- terugvorderingbeleid (o.a. spreiding termijnbetalingen)
- verhaalbeleid (b.v. alimentatie)

Reïntegratie

- wat gebeurt er met overschot of tekort van het werkdeel (wordt overschot b.v. meegenomen naar volgend boekjaar)?
- realiseren evenwichtig aanbod van alle doelgroepen: is dat het geval of wordt voorrang gegeven aan kansrijken en nieuwe klanten (poort)
- ervaringen met Workfirst-aanpak: voor welke groepen
- beleid afbouw gesubsidieerde banen ID en WIW: hoe geregeld, welke termijnen
- ervaringen met resultaatfinanciering: no cure, no (less) pay principe
- wel of niet gebruik van ESF-gelden of andere fondsgelden: effecten
- gang van zaken aanbestedingsprocedures: volgens welke criteria wordt ‘gegund’?
- hoe wordt de kwaliteit van de reïntegratiebedrijven getoetst?
- hoe worden de ‘uitstroom’- resultaten gemeten?
- regeling Persoonsgebonden Reïntegratie Budget: hoe en hoe vaak toegepast?
- wel of niet verplichting vrijwilligerswerk a. in kader van traject/toeleiding; b. in kader van sociale activering
- ervaringen met contracten over trajectbegeleiding
- hoeveel trajecten bij publieke reïntegratiebedrijven (ID/WIW/WSW)
- welke scholingscriteria (b.v. duur en hoogte opleiding, ‘opscholing’)
- regeling ontheffing sollicitatie- en arbeidsplicht: criteria, relatie met kinderopvang
- premiebeleid (stimulerings- of vrijwilligerswerkvergoeding)

Cliëntparticipatie

- welke vormen van cliëntparticipatie?
- welke status heeft cliëntenraad (formele advies/medezeggenschapsfunctie)
- samenstelling cliëntenraad (vertegenwoordiging, individuele cliënten)
- over welke faciliteiten beschikt de cliëntenraad, ervaringen hiermee
- advisering: aan de ambtelijke dienst, college van B&W, gemeenteraad
- in welke fasen van beleidsvorming wordt cliëntenraad ingeschakeld

- welke rol speelt cliëntenraad bij toetsing van WWB-beleid (b.v. inschakeling voor enquêtes, onderzoek, bijeenkomsten)
- welke termijnen voor commentaar en advisering.

Rest

- klachtenprocedures: intern of extern, ombudsfunctie, aard en omvang klachten
- bezwaarprocedures: aard en omvang bezwaren
- resultaten Ketenoverleg met CWI en UWV
- gevolgen schaalvergroting dienst (fusie, gemeenschappelijke regeling)
- leesbaarheid en begrijpelijkheid publieksinformatie (folders, brochures, publicatie in huis-aan-huis bladen) en brieven.
- kwaliteit dienstverlening door medewerkers en bejegening
- toegankelijkheid en cliëntvriendelijkheid gebouw CWI en Sociale Zaken
- reiskostenvergoeding bij oproep gesprekken bij CWI
- telefonische bereikbaarheid dienst.

Leeuwarden, 19 mei 2005.

POC,

Nanne de Jong